

Географічна палітра ДП па праблемам саціономіі Беларусі незначытная. Так, за аналізуемы перыяд большую частку ДП складаюць дакументы, створаныя на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь – 911 (99,5 %) і Расійскай Федэрацыі – 4 (0,4 %). Удзельны ваг выданняў былых саюзных рэспублік прадстаўлена выданням Літвы – 1 (0,1 %). Аднак імяны дакументы падраздэлаў «Бібліятэчнае дело. Бібліятэкаведзены» (0,3 %), «Псіхалогія» (0,1 %) і «Сацыялогія» (0,1 %) створаны на тэрыторыі Расіі і Літвы.

С тачкі згляду мовнага будовы ДП па праблемам саціономіі Беларусі прадстаўлена літаратурай на двух мовах. Пераважаюць рускаямоўныя выдання (911 – 99,5 %). На другім месце па колькасці назваў – выдання на беларускай мове (5 – 0,5 %).

Выдавецкая будова ДП па праблемам саціономіі Беларусі прадстаўлена дакументамі беларускіх, расійскіх і літоўскіх выдавецтваў, арганізацый і навучальных устаноў. Пры гэтым беларускія выдавецтвы па колькасці назваў пераважаюць, уключаюць рэспубліканскі, абласны, гарадскі, раённы і ніжэйшы ўзровень.

Такім чынам, прааналізаван ДП па праблемам саціономіі Беларусі за перыяд з 2013 па 2018 гг. у цэлым, можна зрабіць выснову, што гэта дынамічная сістэма, якая развіваецца ў теснай сувязі з сацыяльна-эканамічнымі працэсамі, якімі адбываюцца ў нашай рэспубліцы па адносінах да сацыяльна вразлівым групам насельніцтва. Для ДП па праблемам саціономіі Беларусі характэрна ўласная (асаблівая) міжгалоская тэматыка і відавая будова. Па відах дакументаў пераважаюць газетныя артыкулы, журнальныя артыкулы і кнігі. Змесціна будова ДП характэрна нераўнамерным размеркаваннем асобных тэматычных раздэлаў і падраздэлаў. Большая частка дакументаў саціономічнага праблематыкі прыпадае на агульныя і прыкладныя навукі, медыцыну, тэхналогію, мастацтва, музыку і спорт. Асаблівае месца займае падраздзел дакументаў, які раскрываюць праблемы бібліятэкі і саціономіі. Усталявана, што імяны ў ім змяшчаецца большы працэнт дакументаў, створаных за межамі Рэспублікі Беларусь. Географічная і мовная будовы разглядаемага ДП залежаць не толькі ад географічнага становішча краіны, яе нацыянальнай і мовнага палітыкі, але і ад актуальнасці, агульнага значнасці саціономічных праблем і рэальнага ўкладу ў іх развіццё розных устаноў, вучоных і спецыялістаў.

Праведзены даследаванне – першы крок на шляху да многасітнаму даследаванню будовы і параметраў ДП па праблемам саціономіі Беларусі. У асаблівасці, патрабуюць больш глыбокага разгляду пытанні класіфікацыі дакументаў саціономічнага праблематыкі па сфэры стварэння і мэтаваму выкарыстанню інфармацыі і даследавання патрэбнасцей карыстачоў у інфармацыі па праблемам саціономіі Беларусі.

Пісарэнка Алена Міхайлаўна

Функцыянальна-стылістычная характарыстыка сінтаксісу мастацкага маўлення

Сінтаксіс мастацкага маўлення характарызуецца разнастайнасцю. Будова сінтаксічных адзінак звязана з экстралінгвістычным планам камунікацыі і залежыць ад зместу і задач выказвання, ад падстылю і жанра, ад аўтарскай манеры выкладу думак. У мастацкім маўленні сказы рознай будовы і рознай лексіка-семантычнай напоўненасці выконваюць як эстэтычную, так і камунікатыўную функцыі.

Ключавыя словы: сінтаксіс; сінтаксічныя канструкцыі; просты сказ; сказ ускладненай будовы; складаны сказ; стылістычныя фігуры; маўленчая сітуацыя; аўтарская манера пісьма; функцыянальная характарыстыка сінтаксічных адзінак.

Functional and Stylistic Features of the Syntax of Literary Language

Syntax of literary language is immensely diverse. The structure of syntactic units is associated with extralinguistic communication plan and depends on the contents and objectives of the speech, on sub-style and genre, on the manner of the author's thoughts expression. In the literary language, different sentence structures and various lexical and semantic contents perform both aesthetic and communicative function.

Keywords: syntax; syntactic structures; simple sentence; compound structures; compound sentences; stylistic figures of speech; speech situation; author's writing style; functional characteristics of syntactic units.

Неабходнасць лінгвістычнага аспекту ў сістэме бібліятэчна-інфармацыйнай адукацыі пацвярджаецца часам. Веданне сінтаксічных нормаў (што асабліва важна пры рэалізацыі пісьмовай формы мовы, з якой бібліятэкар сустракаецца штодзённа) і ўменне іх прымяняць на практыцы – важная ўмова правільнасці маўлення.

У мастацкім стылі выкарыстоўваецца ўсё багацце **сінтаксісу** беларускай мовы: простыя (у тым ліку сказы ўскладненай будовы, няпоўныя і аднастаўныя сказы; развітыя і неразвітыя і інш.) і складаныя сказы; сказы з апавядальнай, пыталнай, клічнай і пабуджальнай інтанацыяй; шматлікія стылістычныя фігуры (анафара, эпіфара, эпанафара, кампазіцыйны стык, кальцо і г. д., якія складаюць аб'ект вывучэння сінтаксічнай стылістыкі). Выбар пэўнага тыпу сказа дыктуецца кантэкстам, маўленчай сітуацыяй, асаблівасцямі стылю аўтара: – *Б'ю чалом вам / Да самае чорнай зямлі, / Спаконвечныя дрэвы, / Бо зялёнымі вуснамі моліцеся, / Слязамі жоўтымі плачаце, / Перазяблымі кстамі жагнаецца / Над самотнай магілай / Мамы...* (Р. Барадулін) – сказ складаназалежны з даданай часткай прычыны; кожная з частак ускладненай будовы: першая – звароткам-зваротам, другая – аднароднымі выказнікамі, аднак экспрэсіўнасць сінтаксічнай канструкцыі найбольш праяўляецца праз умоўчанне, якое графічна афармляецца шматкроп'ем. Агульная экспрэсіўнасць вынікае і з пераноснага значэння асобных слоў – тропай: увасаблення (дрэвы, вы моліцеся, плачаце, жагнаецца, нібы людзі, ва ўяўленні аўтара), эпітэтаў (спаконвечныя дрэвы, зялёныя вусны, жоўтыя слёзы, самотная магіла).

Выбар таго ці іншага тыпу сказаў залежыць ад маўленчай сітуацыі, ад падстылю і жанру мастацкага твора, ад асаблівасцей аўтарскага ідыястылю, ад тыпу маўлення (маналог/ дыялог/ палілог). Так, дыялогам уласцівы няпоўныя сказы, сказы з умоўчаннем – спецыяльна незавершаныя рэплікі, напрыклад, для ўзмацнення экспрэсіі, стварэння эфекту нязмушанасці маўлення: *А к с а н а. Каб табе пуста было! Каб на табе ліха ездзіла! Каб табе ядры ў жорнах паціскала, як ты ціскаў яе!* (Лямантуе) (А. Макаёнак); *Г а с т р ы т* (падняў галаву, трывожна). *Ты спіш, Васіль? В а с і л ь. Не... Г а с т р ы т. Не спі, ладна? В а с і л ь. Не буду... Г а с т р ы т. Баюся... В а с і л ь. Чаго? Г а с т р ы т. Баюся, што Бог ёсць ці сонца тваё... Баюся, што спытае... А што мне сказаць яму?* (А. Дударай). Разнастайныя віды эмоцый праяўляюцца ў прыведзеных ілюстрацыях як праз лексіка-фразеалагічную напоўненасць сказаў, так і праз будову сінтаксічных канструкцый (праз аднастаўныя сказы, словы-сказы, праз пыталную і клічную інтанацыю, а таксама праз умоўчанне).

Безасабовыя сказы, якія абазначаюць дзеянні і працэсы, што адбываюцца нібы самі па сабе, ужываюцца пры апісанні з'яў прыроды, псіхічнага або фізічнага стану персанажа / самога аўтара: *У той год з вясны вельмі **дажджыла*** (Б. Сачанка); *Ад першага да апошняга дня падарожжа нам **шанцавала** на землякоў і на вельмі добрых людзей*

(С. Грахоўскі); **Развіднялася**. Як лагодная ўсмешка, заяснелася неба на ўсходзе, заяснелася і паружавела (Я. Колас); **Потым бела было** на зямлі. Спачатку пад вішнямі, пад грушамі, потым – пад яблынямі. **Спачатку было бела, потым – руда, іржава, потым нічога не было**; краса квецені жыла ўспамінам, шкадаваннем, што ўсё хутка мінулася (І. Мележ); **Спадарыня, мне сумна аднаму**, / **Спадарыня, мне аднаму сцюдзёна**. / **Пра Вас адну я думаю штодзённа**, / **Марнею і не ведаю чаму** (Р. Барадулін); **Гэта страшна – адчуць сябе сярод мноства людзей чужым, адзінокім** (Я. Брыль).

З дапамогай намінацыйных сказаў ствараюцца малюнкi прыроды, апісваюцца побыт, прадметы, з’явы, якія ўспрымаюцца наглядна, як існуючыя ў пэўнай прасторы ў дадзены момант: **Сакавік**. Усё паварочваецца ў наступнасць (А. Разанаў); **Раніца**. На капне спіць Буслай; **Вечар**. З’яўляецца Васіль; **Вільня**. 1543 год; **Ноч**. Уваходзіць Барбара (А. Дударэў); **А ля самых гарадоў плешчацца паводка**. **І гракі... Грачыны грай** (А. Макаёнак). З дапамогай намінацыйных сказаў ствараюцца статычныя ці дынамічныя (лаканічныя) апісанні прыроды, апісваюцца прадметы быту, інтэр’ер (драматургічны падстыль, рэмарка ў п’есе), таксама ствараецца ўражанне прысутнасці тут і зараз: **Раніца**. **Шэрае нізкае неба** (Я. Брыль); **Зіма**. **Мароз**. **Снягі**. **Завеі**. / **Дарога звонкая, як сталь**. / **Бярозы ў шэрані сівеюць**, / **Палі бялеюць, як паркаль** (П. Глебка); **Ціхая, родная хата... / Мроіцца ўночы яшчэ**: / **Косіць за градамі тата**, / **Дранікі мама плячэ** (М. Пазнякоў).

Пытальныя, пабуджальныя і клічныя сказы – экспрэсіўна-стылістычныя сродкі мовы, якія перадаюць эмоцыі чалавека: захапленне, радасць, смутак, шкадаванне, абурэнне, здзіўленне і інш.: **Беразняк сніць над рэчкаю сны**, / **Пахіліўшы купчастае вецце**. / **Хто не любіць красуні вясны**, / **калі месяц так хораша свеціць!** (А. Астрэйка); **Калі што ёсць прыгажэйшае ў свеце, то, бадай, гэта воблакі... О, як яны збіраюцца! Як плывуць і растуць у сіняве! Не наглядзецца, не налюбавацца** (І. Грамовіч). Разнастайныя паводле інтанацыі канструкцыі дапамагаюць перадаць багацце эмоцый аўтара ці персанажа: **З чым жа, маці азёр беларускіх, мог я ў песні цябе параўнаць?** (П. Прыходзька); **О, усемагутная мода! Не паглядзела, што далечыня, што лес, што балота, – дайшла!** (М. Палтаран); **Якая слаўная ты, селавая, вечна маладая і вечна п’явучая раніца!** (Я. Скрыган).

Інверсія надае выказванню дадатковыя сэнсавыя і экспрэсіўныя адценні, найбольшы акцэнт прыпадае на той член сказа, які стаіць у канцы ці ў пачатку канструкцыі: **Луг вывярнуў кажух / Сушыць пасля дажджу**. / **Апала неба / Хмарай ускалмачанай**. / **Даўно яно было**. / **А я дасюль гляджу / На свет праз прызбу / Хаты матчынай** (Р. Барадулін); **Пасля пайшлі крупы, насыпаліся з цёмных тулягоў, як з рэшата; раставалі на страсе ад скупага сонца, капаючы з доўгіх ценькіх чысценькіх ледзяшоў халоднымі слязьмі... Мерзлі раннія матылькі і пчолы. Асыпаўся ў садах белы цвет – адмёрз** (І. Пташнікаў); **Над крыніцамі звычайна растуць вербы, а над гэтаю стаяла бярозка з белаю-белаю, як снег, карою** (Я. Сіпакоў).

Эліпсаваныя канструкцыі ў залежнасці ад канкрэтнай маўленчай сітуацыі ствараюць розныя стылістычныя эфекты: **Ля кветкі – кветка**. / **Ля шчакі – шчакі**. / **Цячэ, цячэ купальская рака...** (Г. Бураўкін); **Тут – горы**, / **Там – раўніны**. / **Там – хлеб**, / **Тут – камень**. / **Тут – цесна**, / **Там – прасторна**, / **Але там вораг!** (Я. Сіпакоў). Такі свядомы пропуск членаў сказа (асабліва выказніка) надае выказванню, з анаго боку, лаганічнасць, часам дынамізм, а з другога боку, нязмушанасць, шчырасць. Экспрэсіўнасць прыведзеных эліпсаваных канструкцый узмацняецца, што з’яўляецца характэрным для мастацкага маўлення, праз узаемадзеянне стылістычных фігур, у дадзеным выпадку праз спалучэнне са шматкампанентнай антытэзай.

Складаныя сказы шырока ўжываюцца пры стварэнні пейзажных замалёвак, апісанні знешняга выгляду персанажаў, пры перадачы думак-разважанняў аўтара / дзейных асоб:

З надыходам зімы, калі ўжо лёг снег і стала рэчка, маці Махахейя як легла на палаці, так і не ўставала з іх, толькі калі ўжо трэба было ёй на двор. Але калі хадзіла яна на двор, ні Цімох, ні Ганна не бачылі, старая хавалася, што кошка, як і не было яе ні ў хаце, ні на свеце, бы растала яна ва ўсіх гэтых рэчах, што так хутка пачалі старыцца, – у зжаўцельных ручніках, на сценах і над іконай, у павуцінні, якое завялося на столі і па кутках. Разам са старой нечакана падалася і печ, да якой яна была прыкута палацямі. Карабель яе, здавалася, па цаглінцы злеплены, складзены на вякі, які займаў амаль што паўхаты, карабель амаль што неверагоднай трываласці раптам як пачаў цякці і хіліцца. Так, печ пахілілася, бы рашыла выйсці з адведзенага ёй кутка і выйшла. І цяпер вось мучылася і пакутавала, ганіла сябе, што яна такая непаслухмяная, кланялася, прасіла прабачэння ў хаты, у людзей, якія жылі ў ёй. (В. Казько. Неруш)

Як відаць, у прыведзеным урыўку ўжываюцца розныя тыпы складаных сказаў; простыя сказы, якія ўваходзяць у іх склад, як правіла, ускладненай будовы; ускладненне сказаў адбываецца ў асноўным за кошт аднародных членаў сказа, пабочных слоў. Відавочна, што асноўны сродак сінтаксічнай экспрэсіўнасці – гэта інверсія, якая дазваляе аўтару паказаць разнастайнасць эмоцый персанажа – старой жанчыны, маці Махахейя. Прэпазіцыя дзеяслова-выказніка і постпазіцыя прыметніка- / дзеепрыметніка-азначэння ў адносінах да назоўніка адлюстроўвае запаволенасць руху не толькі старога чалавека (жанчына не можа нічога рабіць з былой хуткасцю; яе не відаць, не чуваць), але і адначасова жыцця, з’яў прыроды: *лёг снег, стала рэчка, хадзіла яна, растала яна, падалася печ, яна непаслухмяная, па цаглінцы злеплены*. Акрамя таго, паўторы слоў (*карабель, яна*), градацыя (*мучылася, пакутавала, ганіла*), шматпрыназоўнікавасць (з *надыходам зімы, з іх, на двор, ні ў хаце, ні на свеце, ва ўсіх гэтых рэчах, па цаглінцы, з кутка, у ёй*) не толькі пры падачы аднародных членаў сказа робіць выказванне сэнсава-эмацыйна насычаным, стварае эmfатычную інтанацыю [1, с. 426]. Пры апісанні стану персанажа / аўтарскага настрою ці інш. сказы могуць быць доўгімі, складанымі ў адпаведнасці з маўленчай сітуацыяй, канкрэтнымі стылістычнымі задачамі:

Вось так во рынешся дзе-небудзь пасярод лугу ці на беразе рэчкі ў шчыкатлівую траву, зарыешся ў яе носам ці пакладзеш рукі пад галаву, будзеш ляжаць доўга, не варушачыся, не спрабуючы нават адхінуць травіну, якая казыча ля носа, неяк ляніва ўсведамляючы, што на гэты час усё: і машыны, і спрэчкі, і нарады, і штодзённая мітусня – асталіся недзе далёка-далёка і ўжо вось тут, у траве, яны ўяўляюцца, як нешта нерэальнае і неакрэсленае; будзеш ляжаць і аж захлёбвацца ад замілавання да зямлі, да травы і нават да самога сябе, будзеш як заведзены паўтараць адно і тое – сваю даўнюю думку, якая нібыта і стала ўжо тваёю нейкаю праграмаю – маўляў, па зямлі трэба хадзіць толькі пехатою і басанож; будзеш ляжаць і як не спяваць ад усведамлення, што, нарэшце, не размінулася з табою ішчасце і падпільнавала вось тут, на далёкім ад бойкіх дарог лузе.

А потым спахопіся – якое там ішчасце! Проста табе прыемна – і ўсё. Бо ішчасце – гэта заўсёды нешта недасягальнае. Яно – наперадзе. І калі ты дасягнуў, дамогся таго, чаго так ужо да няўсцёрпу чакаў, – табе робіцца вельмі ж ужо радасна, і ты, задаволены і зняможаны, лічыш, што гэта і ёсць ішчасце. (Я. Сіпакоў. Усе мы з хат).

Першы абзац напоўнены аўтарскімі думкамі-разважаннімі аб тым, што такое ішчасце для чалавека, дзе яго шукаць; і знаходзіць яго чалавек нечакана і зусім не там, дзе, на першы погляд, яно павінна быць. Разважлівасць, плынь думак адлюстраваліся ў вялікім складаным сказе-перыядзе. Наступны абзац менавіта праз структуру сказаў дэманструе змену настрою; разважанне у лаканічных (простых ці складаных; аднастаўных, эліпсаваных) сказах нібы вяртае аўтара ў рэчаіснасць. Пэўна-асабовыя сказы, безасабовыя сказы прыцягваюць чытача ў аўтарскія разважанні, і сам чытач нібы

ўключаецца ў аўтарскі рух думак і пачуццяў – няма яўнага, канкрэтнага ўтваральніка дзеяння, таму і сам чытач ім можа быць: *рынешся, зарыешся, будзеш ляжаць, аж захлёбвацца, будзеш паўтараць, трэба хадзіць, як не спяваць.*

Функцыянальна-стылістычныя магчымасці няпоўных сказаў, аднастаўных, вакатыўных, слоў-сказаў найперш праяўляюцца ў дыялогах мастацкага маўлення – праявічнага / драматургічнага. Дыялогам / палілогам уласцівы няпоўныя сказы, у якіх паводле маўленчай сітуацыі могуць быць прапушчаныя як галоўныя, так і даданыя члены сказа:

Курбатаў. Лёня? Добры дзень! Лёня. Добры дзень, таварыш пракурор. Курбатаў. Бацька дома? Лёня. Не, няма. У праўленні. Курбатаў. А маці? Лёня. На агародзе. Можа, паклікаць? Курбатаў. Не, не трэба. А Наталля Ягораўна? Лёня. Дома. Паклікаць? Курбатаў. Зрабі такую ласку. Лёня (хацеў пайсці, але вярнуўся). Допыт будзеце рабіць? Курбатаў (усміхнуўся). Допыт. Лёня. Строгі? Курбатаў. Вельмі строгі. Вось як ты зараз у мяне. Лёня. Правільна, трэба строга з ёй. Правінілася, значыць? Курбатаў. Пабачым. Лёня. І пратакол будзе? Курбатаў. Хутчэй за ўсё акт...грамадзянскага стану. Лёня (не зразумеў). Так... А потым забераце? Курбатаў. Можа і забяром. Лёня. Правільна. Хай не цягае за вушы. (А. Макаёнак);

Ася паглядзела на хлопчыка і засмялася.

– Ой, мамачкі, – сказала яна, як гаварыла заўсёды цётка Марыля, яе апякунка. – Ён вырас!.. Стане на палена, дык свінні на калена. Вырас!.. Маленькі ты яшчэ зусім...

Анатолю гэта не спадабалася.

– Няхай сабе і не вырас, а ў нас ёсць школа, ага!

– Якая школа?

– Якая школа? Зялёная!

– Зялёная? А хто ж яе пафарбаваў?

– Пафарбаваў... Нічога ты не ведаеш. Ідзём вось, пакажу.

– Ідзём.

Ася ўзяла Анатоля за руку, і яны не пайшлі, а пабеглі (Я. Брыль. Зялёная школа).

У драматургічным і праявічным падстылях тыпы тых ці іншых сказаў у ідэале павінны адпавядаць сітуацыі, маўленню персанажа (яго характару, узросту, адукацыі ці інш.), апавядальнай манеры аўтара, што і назіраецца ў прыведзеных урыўках.

Сінтаксіс вершаванай мовы вызначаецца тымі самымі асаблівасцямі, што і іншых падстыляў, аднак відавочна тое, што вялікія структурныя канструкцыі ўжываюцца ў мове паэзіі значна радзей (часцей у нерыфмаваным паэтычным маўленні). Тып сказа адпавядае маўленчай сітуацыі, дыктуецца жанрам, аўтарскай задумай і манерай пісьма, наяўнасцю / адсутнасцю рыфмы:

Я люблю тваю чуйную зімнюю ціш, / Мой абсыпаны зоркамі горад. / Хто сказаў, што ты ноччу маўчыш? / Ты не спіш. Ты са мною гаворыш. / Толькі ўслухацца лепш у марозны спакой, / Толькі вочы закрыць на хвіліну – / І пачуеш дыханне далёкіх вякоў, / Старадаўнія песні-быліны. / І не проста ўжо рыпнуў запознены крок, / І дымком пацягнула ад фабрык, – / Гэта рыпнуў Скарыны друкарскі станок, / Гэта пахне друкарскаю фарбай... (Г. Бураўкін. Полацкая балада).

Сінтаксіс разам з пунктуацыяй дапамагае ў вырашэнні разнастайных аўтарскіх задач – забеспячэнне завершанасці / незавершаннасці выказвання, яго інтанацыйнай разнастайнасці, экспрэсіўнасці, напрыклад, эмацыйнай напружанасці:

Стаміліся... Доўгай... Дарогай... / Вечар... Як коршак... Напаў... / Хто б ім, успомніўшы Бога, / Хоць нейкай саломы паслаў, / На лаве паслаў? / Хто б адчыніў ім вароты, / У хату пусціў да сябе? / Восень... І холад... І слота... / Дождж... Нібы коршак... Дзяўбе... / Балюча дзяўбе. (Я. Сіпакоў. Славацкая балада. XV стагоддзе)

Відавочна, што сінтаксіс мае неабмежаваныя магчымасці для выражэння думак і пачуццяў. Структура сінтаксічных адзінак непасрэдна звязана з экстралінгвістычным планам камунікацыі, г. зн. залежыць ад зместу і задач выказвання; гэтымі фактарамі абумоўліваецца лексіка-фразеалагічны і марфалагічны матэрыял, які фарміруе сінтаксічныя канструкцыі [2, с. 196]. Гэта азначае, што сінтаксіс мастацкага стылю ва ўсім сваім багацці адлюстроўвае адметнасць пэўнай мовы, спецыфіку маўлення пісьменніка ці яго канкрэтнага твора; з дапамогай сінтаксічных адзінак рознай структуры вырашаюцца разнастайныя эстэтычныя і камунікатыўныя задачы.

1. Голуб, И. Б. Стилистика русского языка : учеб. пособие / И. Б. Голуб. – 11-е изд. – Москва : Рольф; Айрис-пресс, 2010. – 441 с.

2. Юрэвіч, А. К. Стылістыка беларускай мовы : вучэб. дапам. / А. К. Юрэвіч. – 2-е выд. – Мінск : Выш. шк., 1992. – 288 с.

Сафронова Наталия Ивановна

Белорусские имена в истории изобретательства

В статье раскрывается тема истории отечественного изобретательства и создания биобиблиографической базы данных об изобретателях Беларуси.

Ключевые слова: изобретательство; история; Республика Беларусь; изобретатели.

Natalia I. Safronova

Belarusian Names in the History of Invention

The subject of the article – the history of domestic invention and creation of the biobibliographic database about inventors of Belarus.

Keywords: invention; history; Republic of Belarus; inventors.

Одной из главных производительных сил общества в XXI веке все очевиднее становится человеческий интеллект. Практически последним, не поделенным мировым ресурсом, по мнению многих специалистов, является интеллект как носитель и генератор современных научных знаний и высоких технологий. И в экономической литературе все чаще упоминается о происходящем глобальном процессе современности – так называемом интеллектуальном переделе мира.

Интеллектуальный потенциал страны – это и индивидуальное человеческое знание. История свидетельствует о том, что новые знания и изобретения приходят в этот мир через отдельно взятого человека, являются продуктом его творческого понимания. Выдающиеся творцы, достигшие высот в познании и преобразовании мира, остаются в истории навсегда. «Разумом он превосходил весь род человеческий», – начертано на памятнике выдающему физика Исааку Ньютону. В вопросах теории первооткрывателя найти проще, чем в науке экспериментальной. В учебниках написано: теорема Пифагора, закон Архимеда, система Коперника, бином Ньютона, таблица Менделеева, теория Эйнштейна. Но вот простой вопрос: кто подарил нам электрический свет? Эдисон или Яблочков? Кто изобрел радио – Попов или Маркони?

В динамичном темпе нашей жизни порой нет времени на то, чтобы на минуту остановиться и задуматься о том, что все мелочи, которые окружают нас в повседневности, были когда-то и кем-то придуманы, изобретены и приспособлены. Широко известны имена авторов-создателей музыкальных, литературных и художественных произведений, но имена изобретателей техники известны немногим, а